

MILJEKARSTVO

Mjesečnik Stručnog udruženja mljekarskih privrednih organizacija Hrvatske

GOD. VII.

ZAGREB, VELJAČA 1957.

BROJ 2

Ing. Ante Petričić, Zagreb

Zadružni stočarski savez NRH

SNIŽENJE PROIZVODNIH TROŠKOVA ZA MLIJEKO

Gotovo na svim mljekarskim sastancima raspravlja se o cijenama mlijeka. Ovome pitanju prilazi se skoro redovno sa dva gledišta, koja bi se mogla ukratko prikazati ovako:

Gledište predstavnika mljekara: otkupne cijene mlijeka su previsoke. Kada otkupnim cijenama mlijeka pribrojimo sve naše prijevozne troškove za mlijeko kolima, željeznicom, kamionom, izdatke za gorivo, električnu energiju, vodu, boce, alutrage, ambalažu, upravne troškove, plaće, amortizaciju, kamate i drugo, izlazi visoka proizvodna cijena mlijeka. Po ovoj cijeni jedva možemo prodati našu robu na tržištu, uz današnju kupovnu moć potrošača. Zbog toga se u našim skladištima stvaraju zalihe neprodane robe.

Gledište predstavnika zadruga i proizvođača: otkupne cijene mlijeka su preniske. One su često ispod proizvodnih troškova za mlijeko. Krepka krma je skupa, proizvodni troškovi su visoki. Proizvođača stoji 1 litra mlijeka više negoli za nju dobije. Zbog toga proizvođač ograničava ili sasvim napušta uzgoj govoda na svojem gospodarstvu, te se okreće u pravcu rentabilnijih poljoprivrednih grana.

Takva dva, naoko suprotna gledišta, neprekidno vode mljekarske bitke na mljekarskim sastancima. Može se postaviti pitanje, koje od ovih gledišta je u pravu. Čije zahtjeve treba uvažiti, koja je ekonomska cijena mlijeka. Da li treba povećati ili smanjiti cijene mlijeka.

Ako se objektivno razmotri stvar, izlazi, da su predstavnici i jednog i drugog gledišta u pravu. Za mljekare su ponekad otkupne cijene previsoke, a za proizvođače su često i preniske. Zbog toga smatram, da je u ovom času najbolji praktični način, da se to pitanje nekako uskladi dogovornim određivanjem cijena mlijeka za pojedina područja između predstavnika pojedinih mljekara i predstavnika zadruga. Na tim sastancima mogu se odrediti cijene za dulje razdoblje, barem za 6 mjeseci, i to kao ljetne i zimske cijene, te o tome dogovoru načiniti pismeni ugovor. Svako jednostrano određivanje cijena, diktiranje cijena, ne odgovara više našim uvjetima.

Međutim trajnije rješenje pitanja o cijenama mlijeka treba tražiti u:

- a) sniženju troškova za poslovanje mlijekom u mljekari,
- b) sniženju proizvodnih troškova mlijeka kod proizvođača

U ovom članku želio bih iznijeti neke podatke o tome, kako bi se mogli smanjiti proizvodni troškovi za mlijeko kod proizvođača.

God. 1954. i 1955. vršena je opsežna analiza o opskrbi Zagreba mlijekom i mliječnim proizvodima*. Tom prilikom je Zavod za poljoprivrednu ekonomiku NR Hrvatske provodio anketu među proizvođačima mlijeka, te se došlo do zanimljivih podataka za svakoga, tko se bavi mlijekom. Anketirana su:

a) poljoprivredna gospodarstva nizinskih područja bliže Zagrebu (I. rajon, bivši kotari Zagreb, Velika Gorica, Dugo selo),

b) poljoprivredna gospodarstva brežuljkastih područja dalje od Zagreba (II. rajon, bivši kotari Zelina, Donja Stubica, Jaska),

c) specijalizirana poljoprivredna gospodarstva u blizini Zagreba.

Anketiranjem poljoprivrednih gospodarstava I. i II. rajona došlo se do ovih podataka:

Proizvodnja mlijeka je veća u ravničkim područjima i bliže gradu, negoli u brežuljkastim područjima dalje od grada. Ova veća proizvodnja uvjetovala je nižu prosječnu proizvodnu cijenu mlijeka po 1 lit. Kod takve veće proizvodnje stvaraju se znatno veći tržišni višci mlijeka. Kod gospodarstava I. rajona oni iznose 53,63% od ukupno proizvedenog mlijeka, a kod gospodarstava II. rajona svega 18,71%. Na proizvodnju odlučno utječe krmna baza i način ishrane muzara. Gospodarstva I. rajona — sa višim prinosima — trošila su manji % surove krme, slame i kukuruzinca, a više pašu, zelenu krmu i silažu. Zbog toga je govedarstvo u I. rajonu imalo veće značenje za seljačko gospodarstvo negoli u II. rajonu. Učešće govedarstva u ukupnom dohotku iznosilo je kod I. rajona 30,63%, kod II. rajona 10,07%. Osim toga gospodarstva I. rajona mogla su povoljnije unovčiti i mlijeko. Na gospodarstvima s niskom muznošću (II. rajon) proizvodnja mlijeka nije rentabilan posao, jer su proizvodni troškovi veći od unovčenja. Međutim kod gospodarstva s većom muznošću (I. rajon) mljekarenje je rentabilno.

PROIZVODNJA I CIJENA MLIJEKA PROSJEČNIH SELJAČKIH GOSPODARSTAVA

Područje	Pros. proizvodnja po kravici l.	Pros. proizvodna cijena 1 l ml.	% prodanog ml. od proizvedenog	Unovčenje 1 l mlijeka dan	% učešća govedarstva od ukupnog dohotka gospodarstva
I. rajon	1386	22,91	53,63	26,13	30,63
II. rajon	848	29,06	18,72	20,60	10,07

Iz ovoga se vide znatne prednosti intenzivnijeg uzgoja i veće muznosti za seljačko gospodarstvo i za zajednicu.

Gotovo sve ove pojave dolaze još jače do izražaja kod polj. gospodarstava specijaliziranih u pravcu uzgoja mliječnih goveda. Za ispitivanje proizvodnje i proizvodnih troškova mlijeka na specijaliziranim gospodarstvima anketirano je 6 gospodarstava u okolini Zagreba: po 2, koja sama prodaju mlijeko (kantari), po 2, koji prodaju mlijeko otkupnoj stanici, po 2, koja mlijeko prerađuju u sir i maslac, pa ih i sami prodaju.

* Podaci su iz rada: ing. A. Petričić, ing. Z. Vinček: »Studija o snabdjevanju Zagreba mlijekom i mliječnim proizvodima«, Zagreb, 1956.

**PROIZVODNJA I CIJENE MLIJEKA SPECIJALIZIRANIH
SELJAČKIH GOSPODARSTAVA**

Specijalizirana gospodarstva individ. polj.	Proizvodnja po kravi u na godinu	% prodanog mlijeka od proizvodnje	Prosje. proizvodna cijena din 1 l			Unovčenje 1 lit mlijeka din
			godišnja	ljetna	zimska	
I. Kantar iz Vel. Gorice	4.237	80,00	21,29	15,64	27,92	32,90
II. Vlastita prera- da Buševac	2.191	69,64	21,93	15,66	35,50	34,61
III. Predaje otk. sta- nici Dugo Selo	2.350	49,78	20,70	17,72	34,85	22,50
IV. Vlastita prera- da Buševac	2.016	76,92	15,75	7,40	31,65	34,50
V. Kantar Vel. Mlaka	3.177	75,51	21,97	21,96	24,97	29,00
VI. Predaje otk. sta- nici Dugo Selo	2.731	63,83	19,87	14,54	30,24	22,10

**UČEŠĆE POJEDINIH KRMIVA U OBROKU U % KRMNIH
JEDINICA OBROKA**

specijaliziranih seljačkih gospodarstava

vrsta hrane	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
sijeno	37,4	35,8	58,5	23,6	21,6	45,7
kukuruzinac	2,5	17,8	14,3	12,2	—	—
zelena krma	14,4	10,4	7,2	20,9	7,3	23,9
silaza	—	—	—	—	36,5	—
paša	16,8	20,9	16,4	32,7	0,01	26,5
koncentrati	26,3	10,4	1,0	6,6	28,44	—

Iz prednjih podataka možemo izvesti ove zaključke:

Proizvodni troškovi po 1 lit. mlijeka znatno su niži kod specijaliziranih gospodarstava i kod intenzivnog uzgoja krava, nego kod prosječnih seljačkih gospodarstava. Proizvodna cijena 1 litre mlijeka iznosi u I. rajonu 22,91 Din, u II. rajonu 29,06, kod spec. gosp. od 15,75—21,93 Din.

Specijalizirana gospodarstva i ona s većim prinosisima daju veći tržišni višak, i do 80% od ukupne proizvodnje i njihov je razvoj u okolici većih gradova vrlo koristan i potreban.

S obzirom na hranidbu muznih grla može se uočiti, da su proizvodni troškovi za mlijeko ljeti niži nego zimi. Najnižu cijenu ljeti postižu ona gospodarstva, koja se u većoj mjeri služe pašom (spec. IV. i VI.), a zimi ona, koja provode ishranu silažom (spec. V.).

Ovih nekoliko primjera individualnih poljoprivrednih gospodarstava iz okolice Zagreba pokazuju neke mogućnosti, kako bi se pojeftinila proizvodnja mlijeka i riješilo pitanje o cijenama mlijeka. Kad bi se življe poradilo oko toga, da se poveća proizvodnja mlijeka, vjerojatno je, da bi bilo manje diskusija o »previsokoj« i »preniskoj« cijeni mlijeka. Oko ovog zadatka mogu i treba da surađuju zadruge i mljekare.